

A VII. RENDES PÜSPÖKI SZINÓDUS: A VILÁGIAK

(1987. október 1—30.)

I. Összegezés

Ezt a világiakkal foglalkozó püspöki szinódust eredetileg 1986 őszére hirdette meg a pápa, de a közben, 1985-ben megtartott rendkívüli szinódus miatt elhalasztották, mivel nem lett volna idő a kellő felkészülésre. Ismeretes ugyanis, hogy az előkészületekben az egész egyházi közösség részt vesz; elsősorban is a püspökkari konferenciák szólnak hozzá az első tervezethez („Lineamenta”). Az ún. munkadokumentum („Instrumentum laboris”), amely a szinódusi munkák alapjául szolgál, már széleskörű konzultáció eredménye.

Nem részletezzük itt a szinódus lefolyását, mivel a Vatikáni Rádió magyar műsora, illetve (adásainak alapján) a Magyar Kurír, továbbá az Új Ember is elég részletesen beszámolt róla. A magyarországi egyházat Paskai László érsek-primás, szinódusi atya, valamint Tardy László, a Mátyás-templom karnagya, mint hivatalos világi „auditor” (nem megfigyelő!) képviselte. Összegezésünk alapja főleg a Szentatya záróhomíliája, továbbá az a tájékoztató, amelyet a Szentszék Sajtószerve adott ki okt. 30-án a Szentatyának benyújtott ún. „propozíciók” (tételszerű javaslatok) tartalmáról. Tudjuk, hogy a szinódus egyik „fogható” gyümölcse ez a propozíció-lista, amelyet nem tesznek közzé; a pápa ennek alapján írja meg apostoli buzdítását. Az Isten népehez szóló üzenet, amelyet itt alább ismertetünk, a munkák másik gyümölcseinek tekinthető, bár tartalma és hordereje túlmutat a vitatott témán, a világiak hivatása és küldetése kérdéskörön.

Megemlítem, hogy a szinódus idején, vasárnaponként még más eseményekre is sor került; szentté és boldoggáavatások, köztük néhány világi oltár-emelése (a beszámoló köv. számunkban); a missziós világnap megünneplése; megemlékezés a Zsinat megnyitásának 25. évfordulójáról.

A pápa az okt. 30-i hálaadó szentmisén mondott homíliájában hangsúlyozta, hogy ez a világiakkal foglalkozó szinódus folytonosságban volt az 1985-ösivel, amely felmérte a II. Vatikáni Zsinat tanításának befogadását és sürgette annak fokozottabb megvalósítását. A Szentatya homíliájának törzsrészeiben éppen (a mostani szinódust értelmezve) az 1985-ös szinódus távlatába állította a világiak hivatását és küldetését, éspedig az Egyház mint Misztérium, Kommúnió és Misszió hármasság összefüggésében.

1) Az Egyház mint Misztérium (titok). — A világi hívő minden más megkeresztelttel együtt Isten gyermeke, Krisztus Testének tagja, a Szentlélek

eleven temploma, az üdvösség jóhírének tanúja és hordozója. E misztériumban fedezi fel papí, prófétai és királyi méltóságát; ez magyarázza meg élet-szentségre szóló hivatását, sajátos lelkiségét; ez követeli meg a mély és állandó kiképzést, az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége vételét és a napi imát. A világi hívő mindenekelőtt igazi „keresztény”: nem feledheti, hogy a keresztségben meghalt Krisztussal, és most már — az Apostol szavai szerint — számára az élet Krisztus, akiben teljesen visszaszerez minden emberi értéket.

2) Az Egyház mint k o m m ú n i ó (szeretetközösség) összefüggésében a világi hívő tagja az Újszövetség népének, amely arra hivatott, hogy egységben éljen Istennel Jézus Krisztus által a Szentlélekben, és pedig közösségben minden más megkeresztelttel. Nem zárkozhat tehát be önmagába, lelkileg elszigetelődve a közösségtől, hanem állandó kapcsolatban kell élnie másokkal, a testvériség eleven érzékével, az egyenlő méltóság örömeiben, — elkötelezve magát arra, hogy másokkal együtt gyümölcsöztesse az örökségül kapott kincset. Az Úr Lelke számos karizmát ad neki, miként másoknak is: különböző szolgálatokra és feladatokra hívja. A Lélek emlékezteti arra, hogy nem a n a g y o b b m é l t ó s á g különbözteti meg másoktól, hanem a s a j á t o s s z o l g á l a t . Az Eucharisztia a Feltámadottal való életközösség valósága és prófétai ígérete egyszerre. A Krisztus eucharisztikus Testével való közösség ugyanis jelzi és létrehozza, vagyis építi valamennyi hívő bensőséges egységét Krisztus Testében, az Egyházban (LG 10 és 16). Így tehát a világi hívő karizmái, szolgálatai, feladatai a közösségben és a közösségért léteznek; egymást kiegészítő gazdagságot jelentenek mindenki javára a pásztorok bölcs vezetése alatt.

3) Az Egyház mint m i s s z i ó (küldetés) távlatában a világi hívő nemcsak osztozik a misszió felelősségében, hanem sajátos elkötelezettségével tűnik ki Isten országa terjesztésében. VI. Pál a Zsinat nyomán emlékeztetett arra, hogy az Egyháznak van evilági dimenziója is, amelynek gyökere — természete és küldetése révén — a megtestesült Ige misztériuma. Ennek az evilági dimenzióknak megvalósulása alapján közös minden megkereszteltnél, mégis a világi hívőnél sajátos arculatot ölt. A Zsinat a világiak „evilági jellegéről” szólva kijelenti: „a világban élnek, vagyis a világ mindenféle feladatában és munkakörében, a családi és társadalmi élet megszokott körülményei között: mintegy ezekből a szálakból van szövve életük” (LG 31). Így működnek tehát közre az Egyház teljes missziójának megvalósításában; az Egyháznak pedig „nemcsak az a küldetése, hogy elvigye az embereknek Krisztus üzenetét és kegelymét, hanem az is, hogy áthassa és tökéletesítse az evilági dolgok rendjét az evangélium szellemével” (AA 5).

A világi hívő — mondotta még a pápa — a család, a kultúra, a munka, a gazdasági javak, a politika, a tudomány, a technika, a tömegtájékoztatás területein tevékenykedik; az élet, a szolidaritás, a béke, a foglalkozásbeli etika, az emberi személy jogai, a nevelés, a vallásszabadság nagy problémái megoldásán fáradozik. A színódus nem tudott részletesen tárgyalni e bonyolult té-

mákról, de megjelölte a világi hívők feladatait a világban. Tisztázni kell bizonyos kérdéseket, kritériumokat a világiak szolgálataival kapcsolatban.

A pápa is, a szinódusi üzenet is kiemelte, hogy néhány témával mégis többet foglalkoztak: a család, a nők, a fiatalok, a plébánia, a mozgalmak és a politikai elkötelezettség kérdéskörével. Most Msgr. Eyt összefoglalása (a propozíciók) alapján ezekről teszünk néhány megjegyzést.

A család fő feladata a hit átadása, az életadás és az élet védelme. Itt a világiak apostolkodásának kiváltságos a helye. A Zsinat szerint a keresztény családnak „családegyházzá” kell válnia.

A nők egyenjogúságáról és egyházi szerepéről sok szó esett, főleg az első hét felszólalásai során. Tisztázni kell antropológiai és teológiai szempontból a nők egyenjogúságának, egyenlő méltóságának kérdéseit, és ugyanakkor különbözőségeiket is. A szinódusi atyák hangsúlyozzák: a kifejezésekben és a magatartásokban el kell kerülni mindazt, ami a nők hátrányos megkülönböztetését sugallná. A nőknek tevékenyebben részt kell venniük az egyházi életben, lelkipásztori tanácsokban és más szervezetben.

A fiatalok az Egyház mai és holnap életének reménységei. Problémáik részben összefüggnek a családproblémákkal. A család- és az ifjúsági lelkipásztorkodást fokozni kell.

A szinódus többet foglalkozott a keresztény közösségekkel, mozgalmakkal, társulatokkal. A résztvevők örömmel állapították meg, hogy szerte a világon új közösségek, mozgalmak jöttek létre és bontakoztak ki. A megújulás és az apostoli lendület eddigi gyümölcsei is már nagy ígéreteket képviselnek és reményre jogosítanak fel. De a mozgalmaknak be kell illeszkedniük az egyházmegyébe, a plébániai lelkipásztorkodással összhangban kell működniük, és az Egyház építését kell szolgálniuk; ez igazságuk ismérve.

A plébánia továbbra is az evangelizálás egyik kiváltságos helye marad: a világi híveknek természetesen itt kell kivenni részüket az egyházi szolgálatokból. Hogy milyen szolgálatokat bízzanak a világi nőkre és férfiakra, ennek kritériumait jobban meg kell vizsgálni. De a gyakorlat egyes országokban messze elmarad attól, amit a Zsinat sürgetett és a kánonjogi kódex megenged. Óvakodni kell a laikusok „klerikalizálásától”. A keresztény közösségek egymást kiegészítik a papok és a világiak szolgálata.

Végül — többek között — a szinódus hangsúlyozta a világiak politikai társadalmi elkötelezettségét, ami komoly felkészültséget igényel. Az Egyház szociális tanítását kellőképp meg kell ismertetni a közéletben tevékenykedő világiakkal.

A propozíciók összefoglalásából nem világos, hogy szerepel-e bennük néhány, a szinóduson rejtett lényesebb kérdés: pl. a nők pappászentelése, diakonisszák szentelése stb. Úgy tűnik, a végleges szövegben — amelyet mintegy 900 módosítás után szavaztak meg az atyák — az ilyen „kirívó” témák (javaslatok) nem szerepelnek. Az új kánonjogi kódexet több pontban mérvadóknak fogadták el, tehát egyes ott „eldöntött” kérdéseket már nem feszegettek.

A szinódus során az atyák benyújtották javaslataikat a következő (1990-es) szinódus témájára vonatkozóan is. Íme néhány kérdéskör, amelyek közül majd a pápa választ: meghívás az életszentségre, szerzetesi élet, papképzés, kultúra és evangélium (inkulturáció), ifjúsági lelkipásztorkodás, szegénység az Egyházban, ökumenizmus és párbeszéd a vallásokkal, felszabadítás-teológia...

Megválasztották a szinódus főtitkársági tanácsa 12 új tagját (földrészenként 3-3), a pápa pedig még hozzájuk kinevezett hármat: Pierre Sfeir, a maroniták antiochiai pátriárkája; Joseph Ratzinger bíboros, a Hittani Kongregáció prefektusa; Edward Clancy, Sidney érseke.

Ratzinger bíboros bejelentette, hogy a pápa Gagnon bíborost nevezte ki vizitátornak Marcel Lefebvre érsek papi közösségéhez, hogy tájékoztassa a Szentatyát a tradicionalista (felfüggesztett) főpap és közössége helyzetéről, a kánonjogi rendezés céljából. A feltétel természetesen a pápának való engedelmesség és a hűség a Magisztériumhoz.

A szinódus vége felé a római Kúria dikasztérium-vezető bíborosai tájékoztatást adtak az atyáknak hivatalaik tevékenységéről.

Szabó Ferenc

II. Így éltem meg

Tardy László karnagy, a püspöki szinódusra meghívott auditor 42 éves, családos, három gyermeke van. Bárdos Lajos után ő lett a budavári Nagyboldogasszony templom karnagy-kántora. Ő az Országos Magyar Cecília Társulat társelnöke; a magyar egyházzenei élet egyik szervezője. A püspöki szinóduson szerzett tapasztalatait a következőkben foglalta össze a Vatikáni Rádióknak (1987. okt. 27-én).

A szinódus nemcsak megbeszélések sorozata, hanem az egybegyűltek együttes imáinak, lelkiismeretvizsgálatainak helye is volt. Ebben erőteljes szerepet kaptak a vasárnapi pápai misék. A szinódust megnyitó mise szentleckéjéből idéznék: „Ha tehát ér valamit a Krisztusban adott buzdítás, a szeretetből fakadó intellektus, a lelki közösség és résztvevő szeretet, tegyék örömmel teljessé azzal, hogy egyetértetek, egymást szeretitek, együttéreztek, egyet gondoltok.” Ezek a páli gondolatok adták meg az elmúlt négy hét jellegzetességét. A felszólaló püspök atyák és laikusok mind erre az egyetértő szeretetre építve mondták el egyházuk sajátos nehézségeit és jellemző vonásait. Az elhangzottakból néhány alapvonást emelnék most ki:

A II. Vatikáni Zsinat Lumen Gentium és Gaudium et Spes konstitúciója az Anyaszentegyházról szóló tanítást mélyítette el, nagyon gazdag képet alkotva önmagáról. A püspöki szinódusok sorozatára az a feladat várt, hogy a Zsinat tanításainak egy-egy csoportját vizsgálja meg a mai életviszonyok fényében. A mostani, bár címében a laikusokkal kíván bővebben foglalkozni, mégis minden megkeresztelt emberhez szól, hiszen a papság szentségében részesedők is előbb laikusként éltek; laikus karizmájukat nem veszítették el. Így a laikus fogalmát sem negatív módon határozta meg a szinódus, hanem a Zsinat szel-

lemében, az új kódex szóhasználatával. Krisztus-hívőkről beszél, akik a keresztségben, a bérálásban és az eucharisztia vételében a kegyelmek mellett olyan meghívást és küldetést kapnak, amely tartalmában és minőségében messze felülmúlja a hívő életének régebbi formáit; ez többnyire a Tízparancs és az egyházi törvények megtartásában teljesedett ki. Egy tartalmában gazdag, a hívők előtt széles távlatokat nyitó, a keresztséget, az eucharisziát mintegy „felértékelő” ekleziológiai gondolkodásmód jellemző a színódusra, mely különösen hangsúlyozni kívánja a szentségek alapvetően közösségi, összekapcsoló jellegét. Simamoto püspök Japánból úgy fogalmazott, hogy a laikus állapot szentségi állapot, bennük jelenik meg az Egyház a világ legkülönbözőbb helyzeteiben. Worlock liverpooli püspök ezeket mondta: „A vallás nem magánügy, a vallásos embernek küldetése van, nem fordulhat el a közösségektől, hanem vállalnia kell a világ és a hit közötti feszültséget, hogy megtalálhassa a mai élet megszentelésének útjait.” Bernardin bíboros, Chicago érseke pedig azt sürgette, hogy „mind a papok, mind a világiak életében meg kell szünnie az elmélet és a gyakorlat, az ideál és valóság fájdalmas ellentétének. Ugyanez vonatkozik az Egyház szociális tanítására is, melyet sokkal jobban előtérbe kell hozni”.

Az előbb említett tartalmat gazdagító, mélységet és távlatot adó szemlélet jellemző a színódusra a házasság szentségével, a családdal kapcsolatban is. A családi élet a szentségi házassággal a megszentelt életre való meghívás sajátos formáját ölti magára, mely Isten teremtő áldásában éppen úgy részesedik és gazdagodik, mint az Egyház alapvető küldetésében, a hit továbbadásában, megőrzésében és gondozásában. Ilonu, Nigéria püspöke így szólt a szinódusi atyákhöz: „A család-egyház Isten családja, mely a Szentháromság közösségében él.” Amikor ezt hallottam, eszembe jutott egy kedves esemény a mi családunk történetéből. Második gyermekünk születésekor, aki fiú, az első, a 18 hónapos Zsófia, aki már tudta a keresztségét, az imakezdet egy ideig a maga módján így módosította: „Az Atyának, Gergőnek és Szentléleknek nevében, Amen.” Mi otthon szem előtt tartjuk édesanyám útmutatását: „Többet beszéljete Istenel gyermekeitekről, mint gyermekeiteknek Istenről. Számukra a példa a legfontosabb.” A szülők imádkozzanak gyermekeikkel, de imádsággal, példával vallják meg hitüket családjuk és más emberek előtt is. Keressek a kapcsolatot más keresztény családokkal, vegyenek részt egymás ünnepein, keresztelekőn, bérálásban, házasságkötéskor, hisz ezek nagyon jó alkalmak a szentségekben kapott kegyelmek megújítására. Igen fontos a közös munka, akár a családban, akár az egyházközösségben és a templomban, még azon az áron is, hogy időben sokkal tovább tart valaminek az elvégzése a tapasztalatlan gyermekekkel együtt, mint a szülőknek egyedül. A közösségi ember legjobb nevelője a szeretetközösségben élő család. Ez a közösség tovább erősödik az Egyház felé a liturgiában és a katekézisben, a világ felé pedig az iskolai majd munkahelyi életben. Az is rendkívül fontos, hogy a szülők vállalják és fejazzék ki gyermekeik előtt, hogy szeretik, szerelemmel szeretik egy-

mást. Ebben is ők legyenek gyermekeik első nevelői, az igazi értékek megmutatói és megvalósítói.

A magyar egyházi élet helyzetének egybevetése más országokéval mindkét irányba mélyebb elemzést és több ismeretet igényelne. A Zsinat útját kívánja járni mindegyik egyház, a maga adottságai, lehetőségei és gazdagsága szerint. Általában azt mondhatnám, mi nem voltunk eléggé felkészülve a Zsinat szellemének befogadására, megvalósítására. Sem a papság, sem a laikusok. A püspökök beszámolóit hallgatva meggyőződtem, hogy több ilyen ország van még. Ezért is sürgették nagyon sokan az Egyházon belüli képzés elmélyítését mind a hívek, mind a papság soraiban. A szentségekből fakadó hivatás és küldetés megvalósításához, a missziós és szentségi élet konkrét helyzeteknek megoldásához a lelkesedés önmagában nem elegendő. Nálunk nemcsak az elmélet és a gyakorlat között található sokszor fájdalmas ellentét, hanem azok között is, akik a kettő egységében, de magukat másoktól elhatárolva kívánják megvalósítani a Zsinat üzenetét. Az elmúlt húsz esztendőben sokszor lehettünk tanúi annak, miként válik az egység a sokféleségben megosztottsággá. Az az emelkedett, magas szintű keresztény élet azonban, amely a szinóduson megfogalmazódott, alapvetően közösségi eredetű és teljességében csak az egész Egyház közösségében, mint az egyes részek egységében valósulhat meg, mind a pap, mind a hívek részéről. A kettő viszonyára sokszor idézték az atyák Szent Ágoston szavait: „Veletek vagyok keresztény, értetek vagyok püspök.” Ez a veletek és értetek viszony tovább kell folytatódjon a hívő világi keresztény életében. Nem elég belevetni magunkat a mindennapi élet feladatainak megoldásába, a gazdaság, a tudomány, a társadalom és egyéni életünk haladásának előmozdítására — ez a teremtésben kapott küldetésünk —, hanem vállalni kell Krisztus üzenetének továbbadását, a róla szóló tanúságtételt is. Így leszünk Ágoston szellemében egyek minden embertársunkkal az ő jószándékú törekvésükben és munkájukban. Így leszünk számukra és értük keresztények, Krisztus tanúi, akik őt akarják jelenvalóvá tenni a világban. A mai nap evangéliuma a mustármag és kovász példázatát adja, ebben találjuk meg a felelős keresztény élet egyik legszebb szentírási képét. Bizonyára vannak, akik nem értik, miért nem elégséges keresztény életeszemély továbbra is csak a Tízparancs és az Anyaszentegyház parancsainak megtartása.

A János-evangélium 16. fejezetének 12. versében Jézus ezt mondja tanítványainak: „Még sok mondanivalóm volna, nem vagytok azonban elég erősek hozzá. De amikor eljön Ő, az igazság Lelke, elvezet titeket a teljes igazságra.”

A II. Vatikáni Zsinatról a mostani szinódus az előzőkkel együtt vallja, hogy a Szentlélek kiáradásának vagyunk részesei és tanúi. Ő vezet most is az Egyházat az egyre teljesebben megvalósuló igazság felé. És ez a Lélek nemcsak bátorít, hanem erőt is ad a szentségek és a karizmák által hivatásunk és küldetésünk életté változtatására.

Tardy László